

«Ez dugu gerrarik nahi, ezta beldurraren ondorio izango den bakerik ere»

Politikarekin lotutako zeregin berriak hartzeko utzi zuen Adem Geverik Azadi Hereketa mugimendu kurduaren idazkaritza nagusia: bere herria zapaltzen duen errepresioa Turkiako Parlamentuan egindako lanaren bitartez aldatzen saiatzea egokitu zitzaion 1978an jaiotako irakasleari. Turkiako Estatuak ipinitako oztopoen gainera lan hori fruituak ematen hasita zen, baina, orain urte eta erdi, bake prozesua hankaz gora joan eta egotira zeharo aldatu zen. Kurduen eta Turkiako Estatuaren arteko elkarbizketa prozesua bizirik zenean ere, asko kostatu zitzaion Ademi turkierazko abizena, Özcaner, kendu eta berea, Geveri, jartzea. Bi urte behar izan zituen horretarako. Geveri abizenak Gever herrikoa dela adierazten du, turkiarrek Yuksekova deitzen dioten hiri kurdukoa. «Gaur egun abizena aldatu nahiko banu, ez lukete onartuko», jakinarazi dio Geverik GAUR8ri.

Zein da Azadi Hereketa mugimenduaren helburua?
Kurdistanek dituen arazoei erantzuteko sortu zen 2012an, gizarte ekimen moduan. Turkiako Estatuak ez zetorren bat gure helburuekin, ezta “Kurdistan” hitza erabiltzearekin ere. Horregatik ez gaude ofizialki onartuta. 2014an gizarte mugimendu bihurtu ginen, alderdi politiko bat sortzeko ezinbesteko lehen urrats gisa. Azkenean alderdi bat sortzea erabakiko bagenu, gure helburua litzateke Kurdistan demokratiko bat lortzea, kutsu islamikoko Kurdistan bat, nortasun agiri kurdu bat izatea politika egiteko nahikoa izango den herrialdea. Eta hori, noski, “Kurdistan” hitza erabilita.

ADEM GEVERI AZADI HEREKETA MUGIMENDUKO KIDEA ETA HDP ALDERDIKO DIPUTATUA

Adem Geveri HDP Herrien Alderdi Demokratikoko diputatua da Turkiako Parlamentuan, Van probintziakoa. Gainera, Azadi Hereketa (Askapen Mugimendua, kurdueraz) giza mugimenduko ordezkaria da, tradizio islamikoaren alde lpar Kurdistanen lan egiten duen mugimendukoa, alegia. Oraingoz HDPekin bat egiten du Azadi Hereketak.

Miguel Fernandez Ibañez

Kurdistan independente eta musulman bat nahi dugu.
Kurduontzat marra gorria da hori. Nazionalistak gara eta islam printzipio bat da. Geure askatasuna exijitzen dugu eta herriarrak animatzen ditugu gauza bera eskatzera, nahiz eta une honetan ez den posible. Kurduok geure etorkizuna erabakitzeko eskubidea dugu. Autonomia edo independentzia izan daiteke irtenbidea. Bi ideia horiek dute sostengua. Kontu hori oso garrantzitsua da guretzat. Alderdia sortzen badugu aztertu beharko dugu.

Autonomia onartzeko prest al zaudete independentzia lortzea ezinezkotzat joa?
Gure herria ezagutzera ematea nahi dugu, baina ez da ezinbestekoa guk nahi dugun hori nahi eta nahi ez politikoki adieraztea. Uneotan politikan sartuta gaude, baina gure oinarria herriaren eskariak dira. Turkiarrek esaten digute independentzia ez zaigula komeni, kalte egingo digula, eta guk erantzuten diegu guri uzteko erabakia hartzen. Independentzia kaltegarri izango balitz, inozoak ez garenez, federazio baten aukera lortzen ahalegin gintezke. Turkiar baten eta kurdu baten nortasun agiriaren artean alderik izango ez balitz, giza eskubideak errespetatuko balira, ez genuke independentziaren beharrik izango askatasuna lortzeko. Kasu horretan autonomia nahi-koa izango litzateke.

Turkiar herria konbentzitu beharko duzue lehenik. HDP alderdiak gauza bera lortu nahi du, baina zenbait kurduri ez zaie ondo iruditzen bide hori, turkiartzen ari direlakoan.
Kurduon artean ere joera politiko ugari daude. HDP alderdia sortu aurretik ere askotan eztabaidatu izan dugu zein ote den bide demokratiko egokiena gure eskubideen onarpena lortzeko: hizkuntza, erabakitzeko eskubidea, geure kultura bizi eta errespetatzeko aukera... Horiek gure gutxieneko eskubideak dira eta horien alde borrokatzeko prest gaude, urtebetez edo ho-

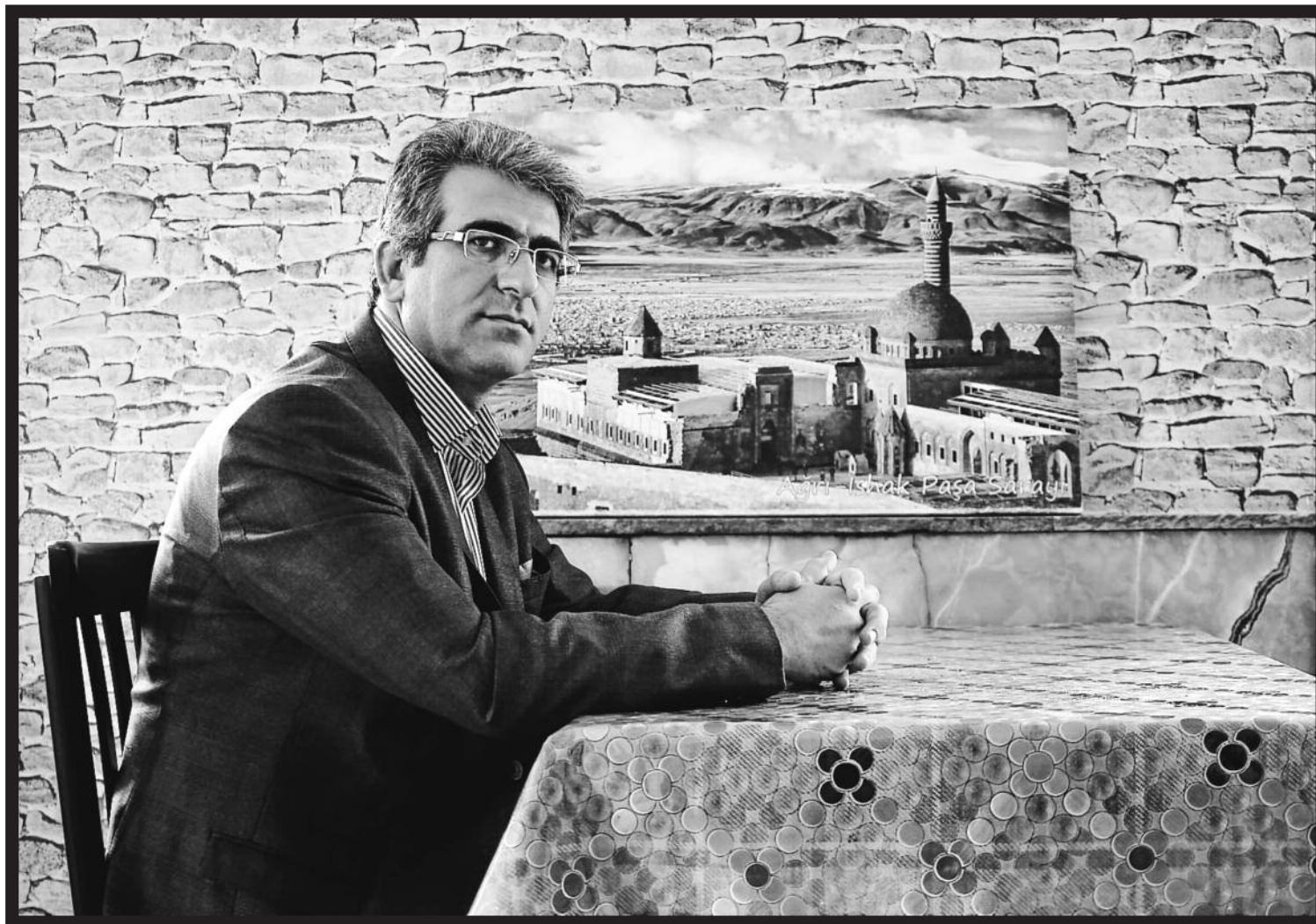
gei urtez, behar izanez gero. PKK Kurdistango Langileen Alderdiaren eta Turkiako Estatuaren arteko elkarrizketa prozesuarekin bat egin genuen eta bertan ez da inoiz esan independentzia helburua zenik. Pragmatismo osoz hartu genuen erabakia, bakearekin emaitza hobeak lortuko genituelakoan. Ez dugu gerrarik nahi, ezta beldurraren ondorio izango den bakerik ere. Tamalez, elkarrizketa prozesua 2015ean hil zen eta 1990eko hamarkadara itzultzen ari gara.

Puntu horretaraino iritsiko al dira gauzak?

Ezin dugu baztertu Estatuak berriz talde paramilitarrak abian jartzea kaleko borrokari aurre egiteko. AKP alderdiak [islamista, Erdogan presidentearena] Kurdistanen eraiki zen guztia suntsitu du. 1990eko hamarkadan suntsiketa lan hori ezkutu egiten zuen Gobernuak, baina gaur egun disimulurik gabe egiten du, guztiek ikusteko moduan: hiriak oso-osorik txikitzen ditu, ehunka mila herriar kaltetuz. 1990eko hamarkadan geure alderdiak debekatu egiten zituen eta independente moduan aurkeztu beharra genuen. Tamalez, une honetan Estatuak gu espetxeratzen ari da, geure erakundeak ixten. Demokraziaren erabateko porrota da.

AKP alderdiaren inguruko hedabideek, baita Masud Barzani Hego Kurdistango presidentearen aldekoek ere, HDPren barruan zatiketa arriskua ikusten dute.

Zatiketa ikusi egin nahi dutela esango nuke. Guk Estatuarekin dugu arazoa. Geure eskubideen artean dago alderdi politiko bat sortzearena. Azadi Hereketan uste dugu etorkizunean horren beharra izan dezakegula, baina uneotan HDPekin egiten dugu bat: guk esan, pentsatu eta eskatzen ditugun gauzen inguruan ez dago indar demokratikoagorik. HDP sortu gabe egongo balitz, kurduok autoritarismoaren aurkako jarrera hartzen duen alderdiarekin egingo genuke bat. Garai batean AKPri berari horre-

Argazkiak: Miguel FERNÁNDEZ IBAÑEZ

«Turkiarrek esaten digute independentzia ez zaigula komeni, kalte egingo digula, eta guk erantzuten diegu erabakia hartzen guri uzteko»

gatik eman zioten kurdu askok sostengua.

Iazko uztailan egin zen Estatu kolpe ahaleginaren ondoren, aurrena Fethullah Gulenen aldekoak erori ziren. Ondoren, zuek. Eta orain badirudi kemalisten aurka hasi direla agintariak. Azkenean kemalismoa bera kalean ikusiko al dugu, protesta egiten?

Horiek ez dira altxatuko. Turkiako demokrazia mehatxupean dago eta HDPTik kanpo ez da ikusten Gobernuaren aurka ausardiaz altxatuko den alderdirik.

Zerorri Gever hirikoa zara, PKK-k indar handia duen hirikoa, une honetan borrokek suntsituta daukatena. PKK-k bertan zuen babesa galdu egin al du?

PKK-koek egin dituzten lubakiak [herri kurduak babestu nahian] eta Estatuak emandako erantzuna oso gogor salatu dituzte herritarrek. Kritika hori sortzen da geurea herri demokratikoa delako. Hala ere, ez dirudi orain arte bere sostengua eman digun herriak gurekiko bere jarrera aldatu duenik. Aldiz, Estatuaren jarrera oso zorrotz salatu du. Gobernuak mespretxatu egin du herriaren babesa, Armada indartzen zuen bitartean. Kurdistanen berriz bizi dugu Estatuak berak zuzendutako borroka armatua, eta horrela gerrilla indartzen ari da. Bide politikoa, berriz beldurtuta dagoen herria bera bezalaxe, gerraren erdian harapatuta geratu da.

Fiskaltzak urte askotako espetxe zigorrak eskatu ditu doze-

naka alkate eta diputatu kurdurentzat. Erasoaldi hori muturreraino eramango al dute?

Neronek ez daukat inolako loturarik PKKrekin, baina, hala ere, auzipetuta nago. Azken hauteskundeak egin zirenetik, Estatuak salatzen duena erruduntzat hartzen dute. Eta fiskalak eta epaileak bat datoz. Gu ez gaude epaileen aurka, baina ez gara errudun esan behar dugu. Gure 59 diputatuetatik 55i immunitatea kendu diete eta horietako hamar kartzelan sartu dituzte deklarazio judiziala egiteari uko egin diotelako. Gure alderdiko presidenteeekin hasi ziren atxilotetak eta agian bihar niri tokatuko zait. Aukera horren mehatxupean bizi gara denok, erabaki politiko baten eraginez. HDPren programa politikoan autonomia aurreikusten da, autonomia Turkiaren barruan.

Aukera horren alde lan asko egin dugu Parlamentuan eta harro gaude geure herriak eskatzen duena defenditzeagatik epaituak izateaz.

Turkiako Barne ministro berriak esan berri du aurtengo negua oso gogorra izango dela PKKrentzat. Zer behar da 2017an elkarrizketa prozesura itzuli ahal izateko?

PKK-k 40 urte egin ditu dagoe-neko baldintzarik konplexue-netan borrokan. Askotan era-kutsi dute beraiekin amaitzea oso zaila dela. Ordezkarik politiko moduan, oso zaila ikusten dugu elkarrizketa berreskuratzeari. Bide demokratikoak ondo funtziona dezake prozesu normalizatu batean. Asko kostatu zaigu hori ulertzea, garai batean bide armatua baino ez baitzen ikusten kurdu askoren artean. Konponbide demokratiko baten inguruko itxaropena sortu genuen, bide horretan saiatu ginen behin eta berriz, eta arrakasta izan genuen, hauteskundeetan ikusi ahal izan zenez. Une honetan, aldiz, herritar askok uste dute bide politikoa oso posizio txarrean dagoela, horrenbeste lan egin arren, azkenean arrakasta izan gabe bukatuko den beldur da jendea. Erdogan presidenteak, oposizioan zegoela, askotan salatu zuen Gobernuaren izaera suntsitzailea. Orain AKP bere alderdiak gauza bera egiten du. Horrela ezin da garaipen politikorik lortu Ekialde Hurbilean.

Devlet Bahçeli MHP Mugimendu Nazionalistako Alderdiko buruak bat egiten du orain Erdoganen sistema presidentzialistarekin, lehen aurka zegoenean. Zergatik?

Erdoganek egiten duen presio faxistak bide natural bakarra dauka: nazionalismoa. Horregatik elkarrekin lan egin dezakete. Erdoganek uste du bere helburuak lortzerik izango duela, nahiz eta MHP alderdiaren barruan kide asko presidentearen agendarekin bat ez datozen. Cemaat Gulenen mugimenduarekin gertatu zen moduan, uste dute presidente-

ak MHP baztertu egingo duela aukeraren bat sortu bezain pronto. Gainera, MHPko sektore horiek badakite berriz hauteskundeak eginez gero, Parlamentutik kanpo geratzeko arriskua dutela. Ez dute horrelakorik gertatzea nahi, kasu horretan AKPk nahi duen Gobernua osatzeko aukera izango lukeelako. Beste kontu bat da Erdoganek arrakasta izatea, herritar asko baitago bere alde separatisten aurka egin duen apustuarengatik, ez sistema presidentzialistarengatik. Apirilean egingo den erreferendumean Erdoganek ezarri nahi duen sistemak arrakastarik izango ez balu, nahi eta nahi ez hauteskundeak aurreratu egin beharko ditu.

Parlamentuko lana uzteko mehatxua ere egin zenuten, baina azkenean atzera egin zenuten

«Demokraziak ondo funtziona dezake prozesu normalizatu batean. Asko kostatu zaigu hori ulertzea, garai batean bide armatua baino ez baitzen ikusten kurdu askoren artean»

hauteskunde berriak egin ez zitezen. Inkestek diote Parlamentutik kanpo geratuko zinetela bozketak gaur eginez gero. Hautetsontzien beldur al zarete?

Ez diogu inolako beldurrik herritarrek esaten dutenari, hauteskundeak libreak eta demokratikoak izaten baldin badira. Ziur nago HDP alderdiak Parlamentura sartzea lortuko lukeela. Baina kontuan hartu behar da Exekutiboak gure jardura demokratikoa oztopatzen ari dela, Kurdistanen dauden segurtasun indarren eta gobernadoreen bitartez. Uste dugu egoera horrek bai, horrek eragin dezakeela emaitzaren aldaketa larri bat.

Begirale batzuek esaten duteenez, Baxar al-Assad da Siriak izan dezakeen gaitzik txikiena.

Baina nola fidatu Damaskoko agintariak?

Ez gara Baxar al-Assadez fio. Mundua orain hasi da ulertzen Rojavan (Siriako Estatuaren barruan dagoen lurralde kurdua, iparraldean) izan dituzten lortu demokratikoak. Hori, besterik gabe, sekulako arrakasta da kurduontzat. Baxar al-Assadek benetako demokrazia ezarriko balu, kurduak agintari horrek egin dituen izugarrikeriak barkatzeko prest egongo lirateke. Baina horretarako akordio batzuetara iritsi beharko da. Baxar al-Assadek, berez, ez digu inolako bermerik ematen, baina Sirian dagoen errealtatea dago, eta, agintari autoritarioa den arren, etorkizunari begira dagoen aukerarik onena da gaur egun. Kurduok ezin dugu egotera hori, errealtate hori, ukatu. Ekialde Hurbileko agintariek gu onartzea da nahi duguna.